

Šolsko obzorje.

Iz Šent-Jernej. Učitelji po šolskih in tudi drugih časnikih pisarijo in svoje krize in težave razlagajo. Dobro bi bilo, ko bi vse te »jeremijade« kranjskih učiteljev slovensko učiteljsko društvo sestavilo in potem državnemu zboru in gospodu ministru poduka predložilo. Vidi se, da se vendar dela kaj za učitelje, ker sedaj bodo učitelji, ki hodijo k konferencem, dobivali nagrado. Ko sem pred dvema leti v Kranji predlagal, da naj se ta stvar sproži, so si učitelji še malo upali; sedaj pa se je to vendar le uresničilo. Čuditi se je, da moške na kermilu pri šolstvu dopuščajo, da se tedaj eden, sedaj drugi preseli v sosednjo Štajersko ali Koroško. Kaj, ali bodo počasi vsi zapustili kranjsko deželo? Veliko je v nemških časnikih še razpisanih služeb; po takem jih bode malo, in jih že primanjkuje učiteljev. Ali bodo potem morebiti druge prazne šole z »učiteljicami« nadomestovali? Naj bolje bi bilo, da bi učitelji plačo dobivali kakor vradniki iz državne blagajnice, da bi jim je ne bilo treba pri srečjih iskati! — Beremo, da učitelji vnemajo šolsko mladino, da nabira in lovi škodljive metulje, pa opomni bi, da pri tem ne smejo biti preveč »splendit«, kajti lahko se veliko razmeče, in če potem kak sold za to dobite, pa bodo jezičniki vpili, da ste dobili vediga koliko. Tudi pri nas učenci pridno lové metulje, ter so jih že ogromno število vlovili, ter jim samo glavo starejo ali odtergajo, in potem jih mora vsaki nekaj oddati v za to nastavljeno posodo v šolski izbi. Velikokrat se primeri, da pride kdo brez metuljev, ter se mu reče, da naj druge prosi, da mu jih do družega dneva nekaj posodi, in ta mu jih mora drugi dan veliko več verniti. Ni jih pa tukaj toliko nego po Gorenškem. — V našem okraju so nam poslali razrednice ur in sicer po tri ure dopoldne. Poprijeli so se nekteri učitelji tega, ker zagotavljali so, da toliko ur je zapovedanih, in plačilo bode gotovo tudi došlo. Tudi jaz sem začel podučevati po tri ure, pa ker je pri nas tudi v četrtek šola zarad preveliko šolo obiskajočih otrok, je skoraj to preveč, pa za letos naj bode. Drugo leto pa se bode že kako ukrenilo, vsaj so deželni šolski nadzornik in prošt prečastiti g. dr. Ant. Jarc, ko so prišli 5. junija našo šolo »inšpicirat« vse to videli, kajti ravno so učenci pisali, ko gospod v šolsko sobo stopijo; vidijo prenapolnjeno šolo, in še celo, ko je dekle prav na tleh ležalo in pisalo, ker ni prostora, drugi naslanjajo se na okna, na zid, ali tudi drug drugemu na herbet. Kakošno pisanje more v taki gnječi biti, mislim da naši bralci lahko uganejo. Koliko otrok je pa še bres vse odgoje domá, nočem razlagati. Vsaj mislim pogosto, šole so le, da so na papirji, v resnici pa ne. — Ako bi kdo spomnil za podučitelja, pravili so neki gospod, da kmetje pravijo v eni veliki fare našega okraja: Kako, ta noče učiti, bomo pa dobili družega, ki bo rad vse učil; čemu je nam še drugi. Pri nas bi bilo nemara tudi tako.

Veselo se učé otroci sedaj, koliko jim pa uk tekne in jih veseli, ko sedaj v šolo prinašajo vertne cvetice, da se jih učé spoznavati, drugi dan pa vejce od drevja, zopet drugič vejce od germov, zelišč, potem rože, ki so med žitom ali po travnikih, ter jih kažejo in pripovedujejo, kako jih imenujejo, ali ktere so strupene rože v tem kraju. Meni so bili en dan prinesli 40 verstá cvetic, le čudil sem se, da jih posebno otroci bolj v daljnih vaseh blizo gorjancev toliko poznajo. Veselje je, v drugem berilu od dreves, rož, itd. brati, ker se učencem lahko to pa uno kaže. Lahko se kmetijstvo-zboljšuje, posebno, ako poznajo škodljive rože in plevel, ki raste med žitom, da ga poplevejo, ter se žito čisti in tako tudi boljša kmetijstvo. Tako se v šoli veliko vspešniši in veselejši podučuje

in veliko otrok v šolo privabi. Tudi varstvo ptičev je bilo zelo priporočevano, ker so jih poprej močno preganjali. Z Bogom!

J. Sajč.

Iz Idrije. (Plača ljudskih učiteljic.) Mnogo se govori in piše o plači ljudskih učiteljev, a koliko se je o tem že storilo, vsakdo vé, akoravno je želeli, da bi učitelji imeli tiste pravice, kakor c. k. vradniki, ker ti so se tudi izobrazili po pomoči teh. Vé se, da dobra plača vabi, slaba plača pa odvraca dobre učiteljske moči.

Nisem si namenila pisati o plači ljudskih učiteljev, temuč govorim tū o plači ljudskih učiteljic, kajti o tem še nisem nič brala, in vendar mislim: enako delo, trud in vspeh, tudi zahteva enako pravico in plačo.

Zakaj se o plači učiteljic tako malo govori, in če se govori, se omenjajo le odstotki, zakaj so učiteljice o tem za učitelji?

Prevdarimo! Ali učiteljice niso za odgojo mladine pripravljene, ali imajo manj opravka, ali niso tega zmožne?

Na prvo odgovorim, da odgoja učiteljic je enaka učiteljem. Tudi ne prizanaša se jim nič. Ravno toliko opravka imajo s šolskimi nanki; verh tega pa še enkrat toliko zarad ročnih del, tako, da jim nič časa ne ostaja.

Nekteri pedagogi ne pripuščajo radi odgojo mladine učiteljicam. Zakaj neki ne? Skušnja uči, da so učiteljice ne le v naši deželi, temuč tudi drugod že mnogo ženske mladine dobro odgojile. Zakaj bi se tedaj učiteljicam plača kratila?

Nahaja se le tū pa tam kak izgovor, postavim: »sej je bilo zmiraj tako«; ali: »učitelj več potrebuje nego učiteljica«. Kako volli so vendar ti izgovori!

Učiteljice so bile do sedaj le v večjih krajih, n. p. po mestih in največ le za poduk ročnih del; ni jim bilo tedaj treba te priprave kakor sedaj, ali ko je bila učiteljica izurjena tudi v drugih naukih, nikoli ni imela v šoli toliko opraviti, kakor učitelj, časa ji je ostajalo za obilo postranskega zaslužka. Sedaj je to drugače.

Tudi je prazen izgovor: »učitelj več potrebuje od učiteljice«. Zakaj, za hrano? Ne! Učitelj si vé in mora pomagati, mu ni v eni hiši ali gostilnici vseč, poišče si druge. Učiteljica mora imeti hrano doma, za kar ji je treba posla.

Res, da je učiteljeva obleka dražja od obleke učiteljice, toda koliko manj jo pa učitelj potrebuje, ter je tudi terdneja in nima toliko šeg in različnih sprememb.

Tudi zarad stanovanja je učitelj boljši, ker ima naj več za nižjo plačo stanovanje in postrežbo, kakor učiteljica samo stanovanje.

Kar drugo zadeva, je tudi učiteljici privoščiti manj učenih ur, tedaj več počitka in časa za razvedrovanje in za napredovanje v svojem stanu. Za vse to ji je treba denarja kakor učitelja.

Kerščanska varčnost je dobra, ktera se tudi šoli ne more preveč priporočati; toda varčnost naj bode na pravem mestu, ne pa tam, kjer škoduje in je le v potrato.

Napravljajte izobraževališča za učiteljice; učiteljic vendar ne bote imeli, dokler jim plače ne zboljšate! Sej se jih je tudi popred več pripravljalo za učiteljstvo, pa kje so?

Ko sem se jaz pripravljala za učiteljico, nas je bilo 16 za učiteljsko skušnjo, in od teh le ena podučuje v ljudski šoli.

Priznavati se mora, da jim je dobro, ker se pri razpisu kake službe ljudske šole, nobena ne oglasi. Drugam bodo zahajale nove učiteljice ter ljudske šole ostale bodo prazne. Zakaj? Ktera bo li pri volji z velikim trudom delati za goli živež, ktereга ima več v vsaki hiši.

Upam, da bode pri velikem zboru učiteljev v Ljubljani tudi o tem kaj govora.

Marija Jäckel.

Iz selske doline. Brali smo v »Novicah« od 5. t. m. in tudi v zadnjem »Tovaršu«, kako marljivo šolska mladina lovi in pokončuje bele metulje, katerih je letos po Gorenskem vse polno. Vidi se iz tega, da ljudski učitelji ne spolnjujejo svoje dolžnosti samo med šolskimi stenami; ampak, da tudi delajo na korist kmetijstva, in še celo svojim pičlim dohodkom ne prizanašajo, da se le nesreča odvrata. Tudi v naši dolini je bilo letos tega merčesa na kupe; tako, da so bila drevesa in travniki kakor v cvetji, ko je ta merčes izletel. Tudi pri nas smo napovedali vojsko temu hudemu sovražniku. Napovedal sem šolski mladosti, da naj lovi in pokončuje metulje, kolikor more. Ko sem učencem razložil, kako škodljiv je ta merčes, mi vsi obljubijo, da bodo te metulje po vsi moči pokončavali. Obljubil jim nisem sicer zato nobenega plačila, ampak pristavil sem, da, ako bodo pri tem delu pridni, da naj pridnejši dinar ne bo na dan toliko zaslužil, kakor eden od vas. Tudi sem rekel, da bodem na tanko zapisoval, koliko metuljev bode vsak vlovil; in glej! to jih je naj bolj navdušilo, kajti nobeden noče biti najslabejši, ampak vsak hiti, kolikor more za metulji. Vlovili so jih od 30. maja do 7. junija čez 113.000, potem sem nehal zapisovati; ali otroci so jih še vedno pobijali, tako, da se sedaj malo kje vidi še kak metulj. Zelo me veseli, da je moje priporočilo doseglo toliko vspeha.

Ako bi od zgor omenjenega števila vlovljenih metuljev bila le polovica babc, ktera zaleže, kakor so »Novice« 5. t. m. naznanile, po 150 — 200 jajc, je tedaj pokončanih do 11,368.600 jajc, in gosence te bi lahko pokončale vse sadije po naši dolini.

Iz Šent-Vida nad Ljubljano. Na letošnji Kresni dan smo na pokopališče spremljali tukajšnjega župnika preč. gosp. Blaža Potočnika, slavnostnega slovenskega pesnika in pisatelja. Vsa narodna društva so bila namestovana pri častnem sprevedu, in obila množica domačih srenjčanov in sosedov iz vseh stanov vdeleževalo se je pri pogrebu moža, kateri je bil ljubljeneц svojih tovaršev in sploh prijatelj prostega ljudstva kakor tudi dobrotnik šolstva in učiteljstva. Njegov spomin bode vedno živel med nami!

— Za v prvi splošni zbor vseh slovenskih učiteljev v Ljubljani 24. in 25. septembra t. l. vse g. g. vdeleževalce tega zbora, kateri hočejo o tej ali uni stvari kaj govoriti, vljudno vabimo in prosimo, da naj zapopadek svojega govora v kratkem načрту podpisanemu odboru zadnji čas do konec t. m. (julija) zglašajo, ter tudi sploh o zborovanji svoje želje naznanjajo. Vse gg. odbornike centralnega, razstavnega, slovesnostnega in stanovanjskega odbora pa vljudno vabimo k splošni odborovi seji, ktera bode 4. t. m. ob 11. uri zjutraj v 4. razr. c. k. vadbice v Ljubljani.

Odbor slov. učiteljskega društva.

Iz Ljubljane. Deželni odbor je v seji 7. dne t. m. med drugimi zadevami obravnaval in sklenil sledeče: Za potne stroške in dnevnice učiteljev ljudskih šol, kateri se imajo po ukazu ministerstva za uk in bogočastje, vdeleževati okrajnih in deželnih učiteljskih posvetovalnih shodov, je deželni odbor na dotični dopis deželnega šolskega sveta sklenil, v proračun normalnega šolskega zaklada postaviti za vsako leto za okrajne učiteljske shode od leta 1873. naprej po 1200 gold., za deželne učiteljske shode pa od leta 1875. začensl po 500 gold.

— Redek šolski dobrotnik prikazal se je pri ljudski šoli v Koprivniku (Nesselthal) na Kočevskem. Ondašnji rojak g. Tomaž Verderber, bo-

gat tergovec v Reci na Spodnjem Avstrijskem poslal je koprivniški šoli poln koš naj lepših učnih pomočkov: krasni globus, mnogo lepih zemljevidov, podob za kazalni pouk, knjig za uboge učence, cele butare papirja, knjižice za pisanje in risanje, peres, 5 gosel za pouk v godbi, 100 knjig za pridne učence. Ta šola je sedaj naj bolje obdarovana z učnimi pomočki, kar je šol na Kranjskem. Želimo, da bi bilo več takih šolskih dobrotnikov na Kranjskem!

— Konec tega meseca končale se bodo vse tukajšnje srednje in ljudske šole. Kakor vsako leto, bomo tudi letos po letnih sporočilih ogledovali šolsko letino.

— V Gorici je izšel nov list »Glas«, kateri bode imel namen, pospeševati občno blagostanje slovenskega naroda. Za celo leto velja 3 gold.; za pol leta pa 1 gold. 50 kr. Naročnino prejema sovrednik Mat. Kravanja v nunskih ulicah h. št. 386. Odgovorna izdavitelja in vrednika sta gg. Ant. Val. Toman in Mat. Kravanja. Želimo, da bi ta novi slovenski list krepko spolnoval svojo lepo namero in da bi imel obilo podpore.

— V. splošni zbor avstrijskih učiteljev bode letos v Celovcu. Kdor se bode tega zbora vdeleževal, mora se od 1. jul. do 15. avg. t. l. s frankiranim pismom pri predniku odbora za zglaševanje g. Francu Zill-u (Völkemarkter-Vorstadt Nr. 41) v Celovcu oglasiti in povedati, ako kdo hoče imeti prosto ali bolj cenó stanovanje. Tudi, če ima kdo v Celovcu kaj svoje rodovine in bi ta čas rad pri njej stanoval, naj to svojo željo razodene, ker pozneje se ne bode moglo vsem po želji vstreči. Zglaševanjskemu pismu mora se pridjati 1 gold. za vstopnico (legitimazionskarto), ktere bode vdeleževalcem treba pri potovanji na železnicah, pri zborovanjih, slovesnostih i. t. d.

— 23. preteč. m. umerl je gosp. Jožef Blasnik, založnik »Novic«, lastnik narodne tiskarnice, svetovalec tergovske in obrtnijske zbornice.

— V Rud. Milicevi tiskarnici se zraven drugih šolskih obrazcev dobivajo tudi obiskovalne znamke (Visitkarten à la minute), katerih 100 na lepem terdem papirju velja 60 kr.

Društvo v pomoč ljudskim učiteljem in njihovim sirotam na Kranjskem. Za l. 1872 so plačali gg.: Kovšca Marka iz Selc, Štamcar Jernej iz Velesovega, Hribar Anton iz Gorice, Božič Leopold iz Grahovega, Raktelj Jože iz Ribnice, Schott Jakob iz Ljubljane, Stanonik Nikolaj iz Starega terga pri Poljanah, Božić Ignaci iz Sodražice, Belar Leopold iz Ljubljane, Novak Janez iz Prečine, Gogala Anton iz Begunj na Gorenskem, vsi po 6 gld.

Za l. 1871. je plačal g. Arko Gregor iz Trebnega 3 gld.; g. Ozimek iz Dobrove vstopnine 10 gld., in za l. 1872. 6 gld.

*Močnik. *)*

Listnica. G. dopisniku, ki v »Slov. Pedagogu« (št. 3.) »popisuje slovensko ljudsko šolstvo« in mimo gredé tudi našemu »Tovaršu« bere levite, spisali smo obširni odgovor, toda škoda se nam zdi tiska za tako nepotrebno perilo. Kdor bere »Tovarša« od njegovega začetka (l. 1861.) do danes, vidi, da se je vselej trudil in pogumno potegoval za narodno šolstvo, za pravice ljudskih učiteljev in njihovo izobraževanje, in ne brez uspeha. Tudi mi si želimo šolski list, ki bi prav pridno delal na slovenskem šolskem polju in bi budil »veliko množico zaspanih slovenskih učiteljev«, toda zeló dvomimo, da bi se ta namera izvrševala po tej poti, kakoršno je nastopil naš prijatelj — »neodvisni« g. dopisnik —. G. L. G-i: Ukaz 8. aprila 1870 št. 3391 velja samo za uč. v c. k. vadnici.

*) Na družbine troške bukvic ne razpošiljam.